

Masovni zločini su istorijske tačke čija je obrada prožeta sa najviše strasti, pa se lako politizuju. Što je više isticana žrtva vlastite grupe to je zločin nad njom shvatan kao neuporediv i sui generis. Monopol na patnju bio je važna osećajna osnova antikomunističkih ideologija poslesocijalističkih elita. Debate nisu vođene toliko oko interesne osnove fašizma i socijalizma (kao ranije) već oko njihovih žrtava. Na izmenjenom bilansu žrtava i na isticanju njihove neuporedivosti nosioci nove epohalne svesti grade vlastitu legitimnost i novo shvatanje normalnosti.

Nova epohalna svest je protivrečna. S jedne strane upadljiva je selektivnost sećanja, ostrašćena prerada prošlosti i idejna konverzija. S druge strane stoji hladna i trezvena računica multinacionalnog kapitala, kao glavnog nosioca globalizacije i nove epohalne svesti, koja sa različitim uspehom nadzire i usmerava instrumentalizovanje prošlosti. Normalizovani liberalizam počiva na isticanju žrtava svih totalitarnih režima, dok konzervativci, neutralizujući fašizam, više insistiraju na žrtvama socijalizma. U ovu osnovnu polarizaciju uključuju se druge moćne grupe koje pretenduju na relativno nezavisno polaganje prava na monopol na žrtvu (Jevreji) što se uvek ne podudara sa osnovnom antitotalitarnom i antikomunističkom usmerenošću liberalne normalnosti. Kao zbirna i sve manje određena oznaka konkretnih zločina, ali i kao opšti simbol stradanja različitih grupa, učvrstio se pojam holokaust. Savremena rastegljiva Holokaust ideologija je složena, a njena upotreba protivrečna i zamršena. Ova ideologija je važna idejna poluga globalizacije. Drugim rečima, savremeno bavljenje holokaustom manje je rezultat iskrenog sećanja na 6 miliona ubijenih Jevreja, a više potreba savremenih moćnih zapadnih sila da prikladnom formulom demoniziraju protivnike. Holokaust ne pravda samo savremenu izraelsku borbu protiv Arapa, nego i savremeni zapadni imperijalizam. Holokaust je sredstvo za diskreditovanje znatno širih snaga od fašizma. Preko široko shvaćenog i rastegljivog negativnog pojma holokaust pravdaju se interesi različitih grupa, a svako polaganje monopola na žrtvu vlastite grupe stvara osobenu iskrivljenu svest.

Holokaust i fašizam jesu možda najupadljivije, ali ne i jedine opšte teme glavnih naučnopolitičkih debata s kraja 20. veka. U njih su uključena i ostala važna zbivanja iz druge polovine 20. veka: pobune unutar sovjetskog lagera od 1948. do 1989, slom lagera i socijalizma 1989. i rat u Jugoslaviji. Suočavanje sa ovim zbivanjima oblikovalo je, ali i menjalo opredeljenje intelektualaca. U apologiji i kritici oživljenog nacionalizma ponovo je suočena antitotalitarna i antifašistička perspektiva. Između antifašističke kritike nacionalizma i kapitalizma i antitotalitarne kritike socijalizma postoji ne samo niz manje ili više značajnih razlika, nego i oštra načelna suprotnost. Bilo bi pogrešno ovu suprotnost svoditi na idejnopolitičku sukobljenost, a previđati temeljne pojmovne, teorijske i methodske razlike. U knjizi će biti pokazana još uvek aktivna dubina ovih razlika. Neki osnovni idejnopolitički obrasci (antifašizam, antikomunizam, antitotalitarizam, antiantikomunizam) aktivni su i u latentnom, tj. katkad i neshvaćenom smislu, jer su se odvojili od izvornog idejnoistorijskog sklopa. Tako je npr. podtekst debate oko rata u Jugoslaviji 1990-ih u Nemačkoj bilo pitanje nacionalnog identiteta nove ujedinjene države, u Francuskoj je preko kritike realsocijalizma rušen autoritet KPF, anti-antikomunizam nekih liberalnih struja u SR Nemačkoj važan je sastojak njihove kritike savremenog desnog ekstremizma, teorijski sporovi oko holokaust industrije kriju dublje napetosti oko ne malog obeštećenjenja Nemačke i Švajcarske Jevrejima i sl. Dakle, teorijska kritika nužno je upućena na